Învăţământul biblioteconomic românesc modern

Dr. Elena Tîrziman
Departamentul de Ştiinţe Administrative
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
Email: etirziman@yahoo.com

Dr. Elena Tîrziman este conferenţiar la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Litere, Departamentul de Ştiinţe Administrative. Predă cursurile structuri de date infodocumentare, regăsirea online a informaţiei şi sisteme automatizate de regăsire a informaţiei.

Rezumat

Specializarea universitară Biblioteconomia şi Ştiinţa Informării aniversează 25 de ani de existenţă modernă. O analiză a acestei perioade arată o modernizare permanentă a specializării şi sincronizarea acesteia cu realitatea europeană la nivel didactic şi de cercetare. Evoluţia specializării este determinată de dinamica domeniului, evoluţia rapidă a profesiilor de informare şi documentare în strânsă legătură cu avansarea ştiinţei şi tehnologiei informaţiei. Specializarea asigură pregătire universitară de nivel licenţă, masterat, doctorat şi studii postuniversitare şi este implicată în proiecte de cercetare relevante pentru domeniu şi piaţa muncii. Exigenţele profesiilor legate de informaţie, apariţia unor meserii noi sunt provocari la care trebuie să răspundă această specializare de nivel universitar.

Cuvinte cheie: învăţământ biblioteconomic românesc, informaţie, curricula universitară, profesii ale informaţiei

Introducere

În septembrie 1990, Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti organiza concurs de admitere pentru o nouă specializare: Bibliologie şi Ştiinţa Informării afirmându-se astfel dorinţa de a introduce (sau reintroduce) între specializările de nivel superior şi această specializare care în spaţiul internaţional (cu precădere european şi nord-american spre care aspiram ca ţară) era foarte bine definită şi se bucura de un prestigiu remarcabil. În 2015 aniversăm deja 25 de ani de învăţământ biblioteconomic românesc. Aniversarea vine în contextul în care, cu doar un an în urmă, Universitatea din

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)

Bucureşti aniversa 150 de ani de existenţă iar cu mai puţin de doi ani în urmă, Facultatea de Litere, care acum integreaază specializarea, aniversa de asemenea, 150 de ani de existenţă. Aniversarea Facultăţii a fost un prilej de bilanţ şi de analiză obiectivă a rolului avut de această instituţie în formarea universitară românească în diverse domenii şi specializări filologice (inclusiv specializare biblioteconomică) precum şi a implicării sale în viaţa socială şi culturală naţională. În evoluţia sa, domeniul Biblioteconomie parcurge două etape distincte: de la înfiinţarea Facultăţii de Litere (1863) până în 1989 şi a doua etapă după 1990, considerat momentul postrevoluţionar şi modern pentru multe domenii din cultura şi civilizaţia românească.

Repere istorice

Încă de la înfiinţarea sa, Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti a fost preocupată de a integra la nivel curricular discipline care să abordeze tematica cărţii, bibliotecii şi culturii scrise în general. Chiar dacă nu s-a manifestat întotdeauna ca o specializare bine definită, biblioteconomia a fost o prezenţă permanentă a domeniului filologic atât sub aspectul didactic cât şi al cercetării ştiinţifice. Mari profesori au fost preocupati de biblioteci şi de pregătirea bibliotecarilor pentru a se putea asigura astfel accesul la informaţie şi la cultură şi pentru a putea fi susţinute activităţile educative şi de cercetare.

Începuturile şcolii biblioteconomice româneşti rămân însă legate de Ioan Bianu, întemeietorul unei adevărate „şcoli bibliologice" la Biblioteca Academiei Române. Din poziţia de Decan al Facultăţii de Litere, Bianu susţine pregătirea de specialitate în domeniul Biblioteconomic ca parte a pregătirii fundamentele filologice considerând că nu poate exista un bun filolog fără o cunoaştere temeinică a cărţii şi bibliotecii ca instrumente esenţiale în munca de cercetare. Fără a fi o structură instituţională, în accepţiunea cunoscută astăzi, şcoala bibliologică de la Biblioteca Academiei Române de la începutul secolului XX dar şi de la Facultatea de Litere, a reuşit să impună o concepţie ştiinţifică domeniului şi să traseze o direcţie de dezvoltare naţională în acord cu norme, reguli şi practici europene.

Mari filologi şi bibliotecari de la începutul secolului XX reuşesc să fixeze reperele de bază ale profesiilor biblioteconomice (bibliotecar, bibliograf, redactor, catalogator, indexator, specialist carte veche şi documente speciale, etc) şi să sincronizeze profesia şi pregătirea de specialitate cu realitatea la nivel european. Astfel, Ioan Bianu s-a preocupat să facă din Biblioteca Academiei Române, prima bibliotecă naţională a românilor care să funcţioneze după un regulament care să-i definească cadrul organizatoric, să-i permită să-şi constituie, structureze şi valorifice colecţiile, să-şi elaboreze instrumente bibliografice pornind de la fondul documentar existent. Împreună cu Nerva Hodoş, a pus bazele bibliografiei româneşti ştiinţifice. Preocupările sale faţă de carte, păstrarea şi valorificarea ei, le-a transmis, fără îndoială, studenţilor de la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti. Alexandru Sadi-Ionescu a fost cel care a introdus sistemul de Clasificare Zecimală Universală (CZU) pentru structurarea, organizarea şi reprezentarea colecţiilor de documente. A elaborat primul cod român de catalogare. Şi-a susţinut concepţia bibliologică la Şcoala Superioară de Arhivistică şi Paleografie din Bucureşti şi bineînţeles la Biblioteca Academiei Române, elaborând chiar un curs de biblioteconomie.

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)

Primul deţinător al titlului de doctor docent în Bibliologie este Nicolae Georgescu Tistu, considerat de altfel, şi continuatorul lui Ioan Bianu şi Nerva Hodoş. Bun cunoscător al practicilor biblioteconomice europene, N. Georgescu Tistu se preocupă în perioada interbelică, pentru infiinţarea unei şcoli biblioteconomice în România care să facă cunoscute teoriile şi practicile legate de carte, bibliotecă, cititor şi să contribuie la formarea profesională specializată a bibliotecarilor. A fost profesor la Şcoala Superioară de Arhivistică şi Paleografie din Bucureşti dar şi la Facultatea de Litere şi Filosofie susţinând cursul de Bibliologie.

La Cluj, Ioachim Crăciun, în acceeaşi perioadă, se preocupă de asemenea, de afirmarea domeniului bibliologie la nivel universitar. Lecţia de deschidere a cursului de la Universitatea din Cluj (noiembrie 1932) *O ştiinţă nouă – Bibliologia* sintetizează concepţia profesorului despre locul, rolul, conţinutul şi importanţa noii discipline şi a pregătirii profesionale în acest domeniu.

Legată intrinsec de specializarea filologică timp de aproape jumătate de secol, după anii 50, Biblioteconomie începe să capete autonomie şi să fie recunoscută ca specializare universitară şi de cercetare. În perioada 1953-1958, Universitatea din Bucureşti a avut un departament de Bibliologie în cadrul Facultăţii de Litere. Cursurile bibliologice iniţiate de N. Georgescu Tistu la Universitatea din Bucureşti au fost continuate de Mircea Tomescu (1960-1969) şi de Dan Simonescu (1970-1972). Între 1963-1970, profesorul Dan Simonescu a coordonat un departament de bibliologie care avea o durată de şcolarizare de trei ani iar din 1968, sub coordonarea aceluiaşi profesor s-a instituit nivelul de specializare *doctorat*. Primul absolvent al doctoratului în coordonarea lui Dan Simonescu, a fost Corneliu Dima Drăgan şi este şi cel care a continuat activitatea didactică universitară în direcţia definită de Profesor.

Biblioteconomia - specializare de nivel universitar în perioda contemporană

Din 1990, biblioteconomia revine la o formă de pregătire universitară instituţionalizată ca secţie de Bibliologie şi Ştiinţa Informării la Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti. Noua secţie îşi propunea o ofertă educaţională pentru formarea profesională în domeniile Biblioteconomie, Informare şi Documentare, Ştiinţa Informării- pentru meserii într-o permanentă transformare prin conţinutul lor : documentul şi informaţia. Din 1990 şi până acum specializarea s-a transformat permanent sub aspectul disciplinelor din curricula universitară, sub presiunea dinamicii profesiilor biblioteconomice care necesită competenţe din ce în ce mai diversificate şi mai specializate în direcţia integrării tehnologiilor moderne. De asemenea, a existat şi o modelare a structurii specializării sub influenţa reformelor din învăţământul superior culminând cu Planul Bolonia. Ulterior înfiinţării secţiei biblioteconomice la Bucureşti, au apărut secţii similare la universităţile din Oradea, Cluj-Napoca şi Timişoara, iar la Sibiu, Târgovişte şi Braşov s-au înfiinţat colegii şi şcoli postliceale de biblioteconomie. În studiu nostru abordăm doar specializarea de la Universitatea din Bucureşti celelalte secţii similare din ţară fiind prezentate separat în alte studii ale colegilor de la universităţile implicate.

În fiecare etapă, specializarea a avut denumiri diferite dar apropiate şi care reflectau cât mai bine cu putinţă realitatea biblioteconomică românească în acord cu

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)

realitatea europeană. Astfel, imediat după 1990, specializarea s-a numit *Bibliologie şi Ştiinţa informării* încercând să arate continuitatea cu perioada intebelică dar şi modernitatea domeniului. Prin *Ştiinţa informării* se exprimă modernitatea domeniului şi delimitarea clară a sa de domeniul filologic. Domeniul Ştiinţelor Informării este recunoscut ca un domeniu interdisciplinar care are ca obiect de studiu informaţia sub toate aspectele sale incluzând procesele de creare, prelucrare, comunicare, utilizare, arhivare însoţite de tehnologiile aferente. Deschiderea specializării spre spaţiul european prin colaborări didactice şi de cercetare, atrage după sine şi sincronizarea denumirii specializării devenind astfel *Biblioteconomie şi Ştiinţa Informării*. Sub aspect curricular, noua denumire impune o mai mare dimensiune practică şi de management instituţional şi documentar în pregătirea de bază.

Dinamica domeniului a dus la o nouă modificare a denumirii specializării şi astfel astăzi vorbim de *Ştiinţele Informării şi Documentării*.

Indiferent de denumirea avută de-a lungul timpului, specializarea se adresează cu precădere celor care doresc o formare profesională specifică activităţilor de informare, documentare, comunicare (profesiile legate de document şi informaţie). Specializarea Ştiinţele Informării şi Documentării asigură absolvenţilor pregătirea pentru următoarele profesii: bibliotecari (catalogatori, indexatori, bibliotecari relaţii cu publicul, bibliotecarii pentru servicii de referinţă, etc.), redactori, arhivişti, documentarişti, specialişti baze de date, intermediari de informaţie specializată, alte meserii din domeniul Ştiinţelor Informării. Planul de învăţământ cuprinde discipline de strictă specialitate dar şi discipline cu un caracter interdisciplinar şi este stabilit în acord cu următoarele obiective: înţelegerea profundă a locului informaţiei în dezvoltarea societăţii şi tuturor aspectelor legate de crearea, prelucrarea, comunicarea, consercarea şi valorificarea resurselor informaţionale şi documentare; dezvoltarea capacităţii de operare în sisteme informaţionale moderne; formarea şi dezvoltarea aptitudinilor pentru cercetare; creşterea abilităţilor de comunicare cu grupurile şi cu indivizii; consolidarea cunoştinţelor privind managementul performant; înţelegerea relaţiei performantă – calitate în domeniul transferurilor de informaţii, etc. Planul de învăţământ cuprinde discipline din următoarea arie tematică: istoria cărţii, bibliotecilor şi arhivelor; cultură şi civilizaţie românească şi universală; biblioteconomie (dezvoltarea colecţiilor, comunicarea documentelor şi informaţiilor, legislaţia de bibliotecă, etc); teorii şi tehnici de catalogare şi indexare; teorii şi tehnici bibliografice; informare şi documentare; management şi marketing de bibliotecă; informatizarea bibliotecilor, teorii şi tehnologii ale informaţiei şi comunicării; digitizare, documente electronice, multimedia; discipline derivate din această arie tematică; limbi străine.

Specializarea şi-a început (reînceput) existenţa după 1990 cu două forme de şcolarizare: specializarea de nivel Licenţă de lungă durată (patru ani) şi specializarea cu şcolarizare de scurtă durată de nivel Colegiu (trei ani). Specializarea de nivel licenţă se remarca printr-o pregătire teoretică şi de cercetare iar specializarea de nivel colegiu punea accent cu precădere pe o temeinică pregătire practică. Reforma în învăţământul superior şi trecerea la Planul Bolognia a făcut să dispară forma de şcolarizare de scurtă durată (Colegiu) iar specializarea cu Licenţă să se realizeze pe parcursul a trei ani universitari şi să fie urmată de o specializare de nivel masterat şi doctorat de doi şi respectiv, trei ani. Modelul european al specializării de nivel doctorat în Ştiinţele Informării asimilează acest

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)

domeniu, domeniului Ştiinţele Informării şi Comunicării ca o direcţie de cercetare care are ca obiect de studiu procesele de construcţie, prelucrare, comunicare, utilizare a informaţiei şi produsele, sistemele şi tehnologiile implicate.

Începând cu 2001, se organizează anual un curs postuniversitar de biblioteconomie şi ştiinţa informării. Cursul este un răspuns la numeroasele cereri ale bibliotecilor şi centrelor de informare pentru calificarea personalului care lucrează în aceste instituţii. Solicitanţii acestor cursuri sunt, în majoritate, bibliotecari care lucrează la diverse biblioteci din ţară şi care au absolvit alte facultăţi decât facultăţi care oferă specializari în domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informării. Tot ca un curs de nivel postuniversitar se organizează şi cursul de profesori documentarişti. Preluând modelul francez, bibliotecile şcolare se reorganizează în centre de informare şi documentare cu atribuţii didactice complemetare privind organizarea şi utilizarea informaţiei iar responsabilii unor asemenea centre sunt profesorii documentarişti adică acei profesori care adaugă pregătirii lor de bază şi o pregătire în informare şi documentare. Se cuvine să remarcăm şi existenţa în perioada 2003 – 2007 a studiilor postliceale, organizate în cadrul Colegiului de Biblioteconomie (dispărut după organizarea învăţământului superior conform Planului Bolonia).

Încă din primii săi ani de existenţă, specializarea a reuşit să se impună la nivel naţional, în mediul universitar şi profesional de specialitate şi să dezvolte relaţii internaţionale relevante. Dincolo de relaţiile de parteneriat şi de mobilităţi definite în cadrul programelor europene Socrates- Erasmus şi de alte tipuri de burse şi programe de cooperare, implicarea profesorilor secţiei în proiecte de cercetare internaţionale, în diverse asociaţii şi proiecte profesionale a făcut posibilă existenţa unor relaţii internaţionale mai puţin formale cu profesori, specialişti, cercetători din străinătate care au vizitat România, au participat la manifestări organizate aici. Franţa, Marea Britanie, Danemarca, Olanda, Spania sunt ţări în care învăţământul biblioteconomic şi de ştiinţa informării este foarte dezvoltat şi are un statut universitar şi social recunoscut şi care au specializări în realţie de parteneriat cu specializarea similară din ţara noastră.

Universităţile sunt structuri instituţionale care şi-au format, consolidat şi dezvoltat reputaţia de-a lungul timpului prin dubla lor menire: educaţională şi de cercetare. O facultate, o catedră, un colectiv pentru a-şi afirma poziţia, reputaţia în mediul universitar dar şi economico-social trebuie să împletească activitatea educaţională cu activitatea de cercetare. Specialiştii din domeniul Ştiinţelor Informării şi Documentării de la Universitatea din Bucureşti au fost şi sunt implicaţi în numeroase proiecte de cercetare la nivel naţional şi internaţional în colective ale universităţii sau în colective de cercetare din alte structuri instituţionale. De asemenea, specializarea este partenerul de bază al Asociaţiei Bibliotecarilor din România reuşind astfel să aibă o poziţie importantă în definirea domeniului şi a profesiilor biblioteconomice din România. Cercetarea ştiintifică are ca punct de plecare cerinţele societăţii informaţiei şi a fost şi este coroborată cu cerinţele strategiei naţionale de cercetare şi coordonată prin programele naţionale de cercetare (INFOSOC, AMTRANS; CERES; RELANSIN, CNCSIS, etc.) care lansează competiţii pentru selecţia de proiecte.La nivelul facultăţii, propunerile de proiecte de cercetare sunt discutate în cadrul catedrelor sau colectivelor, se defineşte tema, se stabileşte echipa de cercetare, partenerii care pot forma un consorţiu, un studiu de fezabilitate, planul de realizare cu aspectele tehnice şi financiare, se redactează

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)

propunerea de proiect. Proiectele urmăresc îndeosebi tematica legată de noile tehnologii, dezvoltarea de conţinut informaţional digital, sisteme integrate de baze de date, aplicarea tehnologiilor informării şi comunicării în diverse domenii de activitate şi nu în ultimul rând, informatizarea bibliotecilor, realizarea catalogului naţional colectiv, fluidizarea circulaţiei informaţiei şi documentelor, etc. Spre exemplificare, amintim câteva proiecte de cercetare reprezentative şi cu impact în mediul economic şi social şi în care sunt implicate colective interdisciplinare de la specializare despre care discutăm: *Proiect prototip pentru servicii publice în bibliotecile informatizat; Sistem de gestiune a Fondului National de Reglementări Tehnice; Sistem national de management al resurselor digitale în ştiinţă şi tehnologie bazat pe structuri grid ; Sistem specializat de informare pentru realizarea bazelor de date urbane; Centru de Informare şi Documentare Multifuncţional; Informatizarea bibliotecilor din Romania,* etc.

Abordând tendinţele şi perspectivele specializării remarcăm că se urmăreşte asigurarea unei compatibilităţi cu învăţământul european astfel încât să fie posibile mobilităţile studenţeşti şi sistemul de credite transferabile. De asemenea, este necesară o coroborare la nivel naţional cu profesiile specifice şi condiţiile pentru fiecare specializare din nomenclatorul de meserii. Din punct de vedere al conţinutului specializării, curricula universitară ţine cont de profundele transformări existente la nivelul societăţii în primul rând în ceea ce priveşte informaţia şi toate procesele informaţionale implicite, de mutaţia care se realizează de la Biblioteconomie spre Ştiinţa Informării. Ştiinţa Informării este disciplina care are ca obiect de studiu: *informaţia.* Ştiinţa Informării este disciplina de care are nevoie Societatea Informaţiei întrucât asistăm la o dezvoltare a producţiei şi nevoilor de informare; apariţia unui nou sector industrial al industriilor de informare; invazia tehnicilor electronice. Planurile de învăţământ la toate nivelele de specializare, licenţă, masterat, doctorat ar trebui să ţină cont de evoluţia profesiilor de informare care este strâns legată de avansarea ştiinţei şi tehnologiei informaţiei.

Specializarea împlineşte anul acesta 25 de ani de existenţă şi se poate aprecia că obiectivele propuse la începuturi, rămân în continuare linii directoare ale activităţii sale universitare, integrate în activitatea Facultăţii de Litere şi a Universităţii din Bucureşti precum şi în relaţionare cu cu mediul profesional şi instituţional de specialitate şi cu piaţa muncii. Astfel, specializarea îşi propune să definească şi să facă cunoscută o ofertă educaţională care să înglobeze bunele practici din domeniu; să pregătească profesionişti recunoscuţi în domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informării precum şi în domeniile interdisciplinare conexe; să promoveze cercetarea ştiinţifică din domeniu, inovaţiile pedagogice şi educaţionale, bunele practici din domeniu; să stabilească relaţii de colaborare cu instituţii şi structuri similare din ţară şi din străinătate în scopul îmbunătăţiri calităţii şi performanţelor propriilor activităţi universitare; să implice direct şi indirect absolvenţii (alumnii) în îmbunătăţirea şi susţinerea imaginii secţiei, facultăţii şi universităţii la nivelul societăţii; să se implice direct sau indirect în viaţă ştiinţifică, socială, culturală contribuind la formarea de curente de opinie, atitudini în beneficiul întregii societăţi.

Concluzii

Biblioteconomia şi Ştiinţa Informării ca specializare universitară a avut (şi încă are) o existenţă destul de tumultoasă cu perioade de pregătire biblioteconomică asimilată

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)

domeniului filologic, urmată de existenţă de sine stătătoare (cu diferite denumiri ale specializării) toate acestea demonstrând voinţa de adaptare a domeniului la exigenţele mediului universitar şi ale pieţii muncii. Glisarea spre Ştiinţa Informării arată modernizarea specializării şi sincronizarea cu realitatea europeană la nivel didactic şi de cercetare. 25 de ani de existenţă găsesc specializarea deplin integrată în mediul univeritar didactic şi de cercetare asigurând pregătire universitară de nivel licenţă, masterat, doctorat şi studii postuniversitare şi implicată în proiecte de cercetare relevante pentru domeniu şi piaţa muncii. Evoluţia specializării este determinată de dinamica domeniului, evoluţia rapidă a profesiilor de informare şi documentare în strânsă legătură cu avansarea ştiinţei şi tehnologiei informaţiei. Înţelegerea conţinutului actual al specializării Ştiinţa Informării, a transformărilor la nivelul societăţii în diversele sale paliere, a transformărilor din conţinutul multor meserii legate de informaţie, apariţia unor meserii noi şi adaptarea conţinutului planurilor de învăţământ la aceste realităţi este provocarea la care trebuie să răspundă această specializare de nivel universitar.

Referinţe bibliografice

ACADEMIA ROMÂNĂ. *Dicţionarul general al literaturii române*. Bucureşti: Editura Univers Enciclopedic, 2004-2009, 7 vol.

BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina. *Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti. 150 de ani de învăţământ fililogic românesc. 1863 – 2013. Tradiţie şi valoare* (Volum I-II), Colaboratori Ovidiu Bozgan, Cristina Gudin, Silviu Nedelcu, Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2013.

BULUŢĂ, Gheorghe; PETRESCU, Victor. *Galeria bibliologilor români. Portrete*. Târgovişte: Editura Biblioteca, 2013.

TÎRZIMAN, Elena. *De la Biblioteconomie la Stiinta Informarii – invăţământ biblioteconomic romînesc: tradiţie şi modernitate.* Bucureşti: Editura AGER, 2005.

TÎRZIMAN, Elena Repere în învăţământul biblioteconomic românesc. În: *Transilvania*, Serie nouă, Anul XLII, nr. 7 (2014), p. 52-55.

Universitatea din Bucureşti. Facultatea de Litere. [Online]. [Accesat la 12. 05. 2015]. Disponibil la: http://www.unibuc.ro/facultati/litere/

BDD-A27028 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:39 UTC)